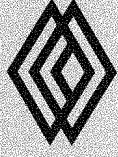

A társadalom, amelyben élünk

A Magyar Szociológiai Társaság Nagyalföldi Szakosztályának és a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének rovata

Fiatalok az elszegényedő vidéki térségekben

A városoktól vagy ipari központoktól távolabb eső kistelepülések a magyar társadalmi modernizációs folyamatok egyik következményeként az elmúlt néhány évtizedben a mezőgazdasági termelési folyamatokkal sem tudtak lépést tartani vagy ahhoz kapcsolódni, és jelentős gazdasági funkcióvesztésen mentek át. Ezen funkcióvesztések következtében infrastrukturálisan is leépültek. A „településkomfort” szintje ezeken a településeken a lakások, az intézmények, a kereskedelmi létesítmények és a szolgáltatások terén is egyaránt lényegesen az országos átlag alatt marad. Az ellehetlenített kistelepülésekről, akiknek lehetőségük volt, elköltöztek, a szelektív migráció következtében pedig ezen települések jelentős része mind szociális, mind etnikai összetételét tekintve homogénizálódott. Az ilyen helyzetben lévő települések, miközben munkaalkalmat, megélhetést és elvárható életminőséget már nem tudnak kínálni, továbbra is emberek százezrei számára szolgálnak lakóhelyül. Az elmúlt években folyamatosan nőtt azoknak a vidéki településeknek a száma, ahol a lakosság a munkalehetőségek és a minőségi közszolgáltatások hiánya miatt egyre mélyülő és újratermelődő szegénységben él. Magyarország hátrányos helyzetű területein, illetve az apró falvas térségekben mélyszegény övezetek és részben etnikai alapon gettosodó települések jöttek létre.

Az ezredfordulóra állandósuló vidéki szegénység a falusi fiatalok munkanélküliségi rátáját is kiugróan megnövelte, majd ezen a magas szinten rögzítette. Mindennek következményeként jelenleg az eltérő típusú településeken élők életkörülményeiket és életkörülményeiket tekintve nagyon mély, áthidalhatatlan szakadékok választják el. Ezek a területi egyenlőtlenségek és hatásaik az ifjúsági korosztály jelenlegi helyzetét és jövőbeni lehetőségeit is jelentős mértékben befolyásolják. Az egyenlőtlenségi viszonyokból fakadó társadalmi hátrányok legsúlyosabban a falusi fiatalok életét érintik. Körükben a legalacsonyabb a diplomások aránya és legmagasabb az alapfokú végzettséggel rendelkezőké, ennek minden rövidebb és hosszabb távú következményével együtt. A települési hierarchia lejtője egyben

pénzügyi szegénységi lejtő is, vagyis minél alacsonyabb státuszú települést vizsgálunk, annál alacsonyabbak a megszerzhető jövedelmek, és annál nagyobb arányban élnek szegénységben vagy az elszegényedés kockázatában az emberek. A 2010-es években a rurális terekben zajló társadalmi folyamatokra irányuló kutatásaim eredményei szerint a falvakban élő fiatalok körében szignifikánsan nagyobb arányban jellemző a súlyos jövedelemlhiány, az eladósodottság, a kiszámíthatatlan hónapról hónapra élés és a nélkülözés, mint a nagyvárosi fiatalok körében. Ezekből következően körükben a legsúlyosabbnak vagy a leginkább leküzdhetetlennek ítélt probléma a megélhetési biztonság elvesztésétől és a céltalanságtól való félelem, illetve az amiatti aggodalom, hogy úgy érzik, nem irányítói saját sorsuknak, vagy egyre kevésbé tudják kezükben tartani a saját sorsuk irányítását. Márpedig a nem tervezhető jövőtől, a céltalanságtól és a munkanélküliségtől való félelmük mind ennek a veszélyére figyelmeztet.

Czibere Ibolya

A fiatalok és az európai munkaerőpiac

Most zárult le egy nagy európai kutatás (www.style-handbook.eu), amiben húsz ország huszonöt kutatócsoportja azt vizsgálta, hogy milyen gondok és milyen lehetőségek jellemzik a fiatalok „első találkozását” a munkával, a munkaerőpiacra a mai Európában. Vizsgálták a munka világának az átalakulását és a család szerepének változását, a fiatalok migrációját és a foglalkoztatás rugalmasságának erősödését (s ami jó és ami rossz lehet ebből egy fiatalnak, aki most kezdi, kezdené, életpályáját).

Hajdu Gáborral azt vizsgáltam, hogy megváltoztak-e a fiatalok munkával kapcsolatos értékei Európában, s kis hazánkban (www.tarki.hu/hu/publications/SR/2016/19hajdu.pdf). Másként igaz-e az a „közismert tény”, hogy a „mai fiatalok” számára nem fontos a munka, nem szeretnek keményen dolgozni.

Eredményeink szerint generációs különbségek helyett inkább generációs hasonlóságokról érdemes beszélni a munkával kapcsolatos értékek esetében. Másként, nem az európai fiatalok értékrendje változott meg, hanem az a munkaerőpiac, amelyben helyüket keresnék.

A magyar lakosság vizsgálata megmutatta, hogy míg a munka mindig is a középkorúak számára a legfontosabb (vagyis a fiatalok számára még, az idősebbek számára már nem a munka világa a legfontosabb), addig a magyarok 1989 óta egyre csökkenő mértékben dolgoznak akkor, ha nem lenne szükségük pénzre, sőt, ez a csökkenés 2005 és 2015 között felerősödött.

Sik Erődre